

دکتر بقایی: ایران‌کازمتیکا دارای ماموریت‌های عمومی و تخصصی است

written by پیمان صفردوست | ۱۴۰۱/۱۱/۲۴

در گفت‌وگوی دکتر بقایی با مجله خبری غذا و دارو مطرح شد:

ایران‌کازمتیکا دارای ماموریت‌های عمومی و تخصصی است

همایش و نمایشگاه ایران‌کازمتیکا در آستانه برگزاری چهارمین دوره این رویداد سراسری در حوزه صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی کشور است. بسیاری از شرکت‌های فعال در این حوزه از مدت‌ها پیش برای حضور در این نمایشگاه اعلام آمادگی کرده و برای آن برنامه‌ریزی‌های زیادی را انجام داده‌اند. البته در کنار موضوع نمایشگاه، بخش اصلی این رویداد که شامل بخش‌های کارگاهی است نیز در این دوره مباحث گوناگونی را در زمینه‌های مختلف علمی و آموزشی در نظر گرفته تا فعالان صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی بتوانند با بهره‌گیری از دانش و تجربیات کارشناسان و استادان این صنعت، در جهت ارتقای دانش و اطلاعات خود تلاش کنند. از جمله بخش‌های آموزشی چهارمین همایش و نمایشگاه ایران‌کازمتیکا دو کارگاه «آشنایی با ایمنی ارزیابی علمی محصولات کازمتیک در اتحادیه اروپا» و «تازه‌های به‌کارگیری پپتیدها و سلول‌های بنیادی گیاهی در کازمتولوژی در دنیا» خواهد بود که سخنران آن دکتر محمد بقایی، پژوهشگر صنعت کازمتیک است. به این بهانه در این شماره ماهنامه غذا و دارو گفت‌وگویی را با این پژوهشگر صنعت کازمتیک پیرامون لزوم و ضرورت برگزاری این رویداد و کارگاه وی انجام داده‌ایم که شرح آن را در ادامه می‌خوانید:

چهارمین دوره همایش و نمایشگاه ایران‌کازمتیکا در آستانه برگزار است. لزوم وجود چنین رویدادی را در عرصه صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی کشور چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به عقیده من رویدادهایی مثل ایران‌کازمتیکا فرصت بسیار مناسبی هستند تا دو اتفاق اساسی در این حوزه رخ بدهد. اول اینکه ما می‌توانیم این صنعت را به یک سری از افرادی که تازه می‌خواهند وارد این صنعت شوند و یک نیروی عمومی در این بخش هستند نشان دهیم و مباحث علمی عمومی‌تری را در آنجا مطرح کنیم تا افراد با حوزه‌های تکنیکی و مباحث علمی این صنعت بیشتر آشنا شوند. این اتفاق سبب آگاه‌سازی مطلوب‌تر مخاطبان می‌شود و از این طریق نشان می‌دهیم صنعت آرایشی و بهداشتی کشور ما فقط یک صنعت مونتاژ یا صنعت میکسینگ بر پایه دانش میکسولوژی نیست؛ بلکه صنعت پویایی است که مرتب در حال تغییر و تحول است و مبنای علمی دانش‌هایی مانند فیزیک، بیولوژی، داروسازی و درما‌تولوژی در آن دخیل است.

به دو اتفاق اساسی در ایران‌کازمتیکا اشاره کردید؛ اتفاق دوم چیست؟

بله؛ اتفاق مثبت دیگر در این رویداد از جنبه‌های تخصصی‌تر و در مورد مباحث تکنیکال و به‌روز دنیا مطرح می‌شود. در حقیقت این رویدادهای تخصصی و فراگیر فرصت‌هایی هستند تا متخصصانی که در حوزه‌های مختلف علمی روی لبه علم (Cutting Edge sciences) در حال حرکت هستند، بیابند و دانسته‌های خود را به‌صورت تجمیع شده در اختیار آن دسته از فعالان صنعتی که شاید فرصت‌های کمتری را برای انجام مطالعات گسترده در حوزه‌های خاص دارند و بیشتر درگیر امور اجرایی در این حوزه‌ها هستند، قرار دهند. بنابراین رویدادهایی مانند ایران‌کازمتیکا می‌توانند هم در بخش عمومی و هم در بخش تخصصی بسیار تاثیرگذار باشند.

با توجه به حضورتان در دوره‌های مختلف همایش و نمایشگاه ایران‌کازمتیکا، آیا این رویداد توانسته تا امروز به رسالت خود در این حوزه عمل کند؟

ایران‌کازمتیکا تا امروز فرصت بسیار خوبی را برای دو دسته مخاطبان عمومی و تخصصی خود ایجاد کرده و در این سال‌ها روند رو به رشدی را داشته است. درعین‌حال این همایش و نمایشگاه در آینده به تدریج می‌تواند در این وادی بیشتر حرکت کند و فرصت‌های بیشتری را نیز در این حوزه‌ها ایجاد کند.

منظور از حرکت بیشتر در حوزه شوینده، بهداشتی و آرایشی چیست؟

کشور ما در این سال‌ها همواره با محدودیت‌هایی در حوزه بین‌المللی مواجه بوده و به همین دلیل فعالیت در راستای رویدادهای بین‌المللی دشواری‌های بسیاری را به همراه داشته است. طبیعتاً رفع این محدودیت‌ها می‌تواند تغییرات مثبتی را رقم بزند و به‌عنوان مثال ما شاهد حضور سخنرانان و اساتید بین‌المللی بیشتر هم در این حوزه باشیم. این روند باعث خواهد شد تا افرادی که امکان سفر برای آنان مهیا نیست و یا نمی‌توانند در وبینارهای بین‌المللی پرهزینه شرکت کنند نیز در این رویداد، با هزینه‌های پایین یا حتی به‌صورت رایگان اطلاعات مورد نیاز خود را دریافت کنند و درواقع فرصتی برای ارتقای صنعت شوینده، بهداشتی و آرایشی و نیز فعالان در این عرصه فراهم شود. درعین‌حال ایران‌کازمتیکا می‌تواند جرقه فکری خوبی را نیز برای افرادی که می‌خواهند وارد صنعت شوند، باشد و برای آنها ایده‌آفرینی و ایده‌زایی کند.

این روند ایران‌کازمتیکا را هرچه بیشتر به سمت مباحث علمی سوق خواهد داد و به تدریج منجر به بلوغ این رویداد خواهد شد.

شما در چهارمین دوره ایران‌کازمتیکا نیز همانند دوره‌های گذشته تدریس تعدادی از کارگاه‌های آموزشی را بر عهده دارید!

بله؛ در این دوره از همایش ایران‌کازمتیکا تدریس دو کارگاه از کارگاه‌های علمی و آموزشی را بر عهده خواهم داشت. موضوعی که برای این کارگاه انتخاب کرده‌ام، «آشنایی با ایمنی ارزیابی علمی محصولات کازمتیکا در اتحادیه اروپا» و دیگری کارگاه «تازه‌های به‌کارگیری پپتیدها و سلول‌های بنیادی گیاهی در کازمتولوژی در دنیا» است؛ کارگاه‌هایی دو ساعته که در روز اول و سوم همایش در محل هتل المپیک تهران برگزار خواهد شد.

اهمیت و ضرورت برگزاری کارگاه «آشنایی با ایمنی ارزیابی علمی محصولات کازمتیکا در اتحادیه اروپا» چیست؟

ما در ایران بر اساس تصمیم‌گیری‌هایی که از سال‌های گذشته در سازمان غذا و دارو صورت گرفته، در حوزه کازمتیک تقریباً تابع قوانین رگولاتوری اتحادیه اروپا هستیم و به‌صورت نا نوشته همانند بسیاری از کشورها شاید به واسطه اینکه زمانی واردات زیادی از اتحادیه اروپا صورت می‌گرفته، استانداردها و قوانین اتحادیه اروپا را انتخاب کرده‌ایم که البته به نظر من انتخاب درستی هم بود. در حال حاضر زیرا بسیاری از کشورها از این قوانین تبعیت می‌کنند، مراودات کشورها در فیلد محصولات مراقبتی پوست و مو با اتحادیه اروپا خیلی بیشتر است، مواد اولیه زیادی از آنجا می‌آید و همان‌طور که گفتم، مباحث واردات محصول نهایی (finished product) هم از این حوزه مدتها مطرح بوده و احتمال دارد در آینده هم این اتفاق صورت بگیرد. در حوزه مورد نظر یک سرفصل بسیار جدی در اتحادیه اروپا وجود دارد تحت عنوان «ارزیابی ایمنی» (safety assessment) وجود دارد. در این راستا قوانین اتحادیه اروپا و پارلمان اروپا تاکید بسیار زیادی بر این موضوع دارد که سلامت در یک فرآورده کازمتیک بر همه امور دیگر ارجح است و باید مورد توجه قرار بگیرد. یعنی اگر یک فرآورده کازمتیک، استانداردهای سلامت را نداشته باشد؛ حتی اگر معجزه هم بکند، باز هم امکان به‌کارگیری آن در صنعت کازمتیک در اتحادیه اروپا وجود ندارد.

اهمیت آشنایی با این روند چه مزایایی دارد؟

در اتحادیه اروپا در مبحث بررسی و ارزیابی ایمنی این محصولات قوانین و محدودیت‌ها و آیین‌نامه‌های خاصی وجود دارد که صنعت ما باید هرروز بیشتر و بیشتر با آن آشنا شود؛ به‌ویژه اینکه این قوانین مرتب در حال تغییر است. شما ممکن است ماده‌ای که ۶ ماه پیش با خیالی آسوده استفاده می‌کردید، امروز دیگر در اتحادیه اروپا قابل مصرف نباشد؛ درباره این مساله باید کاملاً روشن‌گری و شفاف‌سازی شود و فعالان این صنعت بدانند که یک چنین تصمیمی چرا و به چه نحوی اتخاذ می‌شود. ما در کشور و در بخش تولید تا حدودی از این مباحث به دور هستیم ولی رگولاتور و بخش نظارتی این قوانین را اجرا می‌کند. تولیدکننده‌ای که برای تولید محصولات خود و تامین مواد اولیه مورد نیاز آن برنامه‌ریزی کرده است، در صورت آشنا نبودن با این قوانین و سازوکارها، در

مواجهه با آنها گلايه‌مند می‌شود که تا ديروز ما داشتيم چنين ماده‌ای را استفاده می‌کردیم ولی الان چرا ديگر به من اجازه نمی‌دهند از اين ماده استفاده کنیم.

شفافسازی و روشن‌نگری دقیق و علمی در اين زمینه منجر به اخذ تصمیماتی در حوزه ایمنی و سلامت و عدم به‌کارگیری یک ماده یا محدودیت‌های غلطی در به‌کارگیری یک کالا یا محدودیت‌های خاص آن مثلا در نوع به‌کارگیری یک ماده می‌شود. ما بنا بر پیش‌بینی‌ها در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ به بازارهای بین‌المللی بیشتری راه خواهیم یافت و طبیعتا باید بیشتر و بیشتر به حوزه سلامت و قوانین آشنایی داشته باشیم. به همین دلیل آشنایی با اين قوانین و مقررات ارزیابی ایمنی، منجر به ارتقای سلامت محصول و در نتیجه تضمین سلامت مصرف‌کننده داخلی خواهد شد. به همین خاطر من فکر می‌کنم اين موضوع باید جزو مباحث مطرح شده در اين همايش باشد.

این موضوع از نظر اخلاقی چه جایگاهی در حوزه تولید محصولات بهداشتی و آرایشی داخلی دارد؟

دقیقا؛ اين موضوع از نظر اخلاقی نیز اهمیت زیادی برخوردار است. اگر تحقیقات جدید نشان دهد که ماده‌ای خاص با بیش از درصدی معین برای افراد می‌تواند مضر باشد، محصولات حاوی بیش از اين میزان از ماده مورد بررسی، باید از سطح مصرف حذف شود. بنا بر این لزوم اینکه چنین اتفاقی رخ دهد، باید چگونگی بررسی‌هایی که صورت می‌گیرد، باید تشریح شود؛ دلایل ضرورت پایبندی به اين محدودیت‌ها باید تعریف شود و در نهایت همه با هم کالایی را تولید کنیم که فقط از آن سود مالی نبریم؛ بلکه همان‌گونه که از لحاظ اخلاقی و قانونی تعهد دادیم، کالای سالمی هم برای مصرف‌کننده‌هايمان تأمین کنیم و با خیال راحت بتوانیم به تولید خود پردازیم.

آیا رویکردهای رگولاتوری نیز در اين مباحث قابل طرح است؟

بله؛ به‌عنوان مثال تولیدکننده ماده‌ای را ۱۰ سال است که در ترکیب محصول خود با میزان تعریف شده و مجاز استفاده می‌کند و محصولات تولیدشده وی نیز در بازار موجود است. رگولاتوری در یک اطلاعیه یا دستورالعمل اعلام می‌کند «با توجه به آنچه در تحقیقات صورت گرفته مشخص شده و یا بر اساس مقررات اتحادیه اروپا، به‌کارگیری اين ماده که ده سال استفاده مورد استفاده قرار می‌گرفته، از تاریخ 1402.01.01 ديگر مجاز نیست» و یک بازه زمانی 3 یا 4 ماهه هم می‌گذارد که از اين تاریخ ديگر واردات اين ماده اولیه ممنوع است و به‌کارگیری آن هم ممنوع است و محصول از سطح بازار جمع‌آوری شود. اما اين رویکرد رگولاتوری دچار مشکل است، ما باید در اين زمینه به شکل نظام‌مندتر عمل کنیم.

در کشورهای پیشرو در اين زمینه می‌بینیم که به‌عنوان مثال قرار است در اواسط سال ۲۰۲۳ میلادی یکی از مواد اولیه اين صنعت در کشورهای عضو اتحادیه اروپا با منع مصرف مواجه شود، امروز اتحادیه اروپا بر اساس تحقیقات ابتدایی اعلام می‌کند است که احتمال منع مصرف اين ماده وجود دارد و پیشنهاد می‌دهد تولیدکنندگان فرمولاسیون خود را عوض کنند. اما ما معمولا اين موارد را نداریم.

آیا اين موضع بر روند تولید تاثیرگذار است؟

طبیعتا چنین حالتی تولیدکننده را دچار سوءظن و تردید می‌کند. فرضا تولیدکننده گمان می‌کند که شرکت رقیب برای اینکه مارکت او را تحت‌الشعاع قرار دهد، لابی و اعمال نفوذ کرده است. سازمان غذا و دارو در اين موارد فقط اعلامیه عدم مصرف یا محدودیت مصرف را صادر می‌کند در حالی که دلیل اين تصمیمات که ممکن است منجر به چندین میلیارد تومان ضرر تولیدکننده شود، برای وی بسیار اهمیت دارد. متاسفانه در اکثر مواقع رگولاتور داخلی در اين حوزه به‌صورت ریز و با مستندات نمی‌گوید علت عدم به‌کارگیری چه بوده است. در نتیجه تولیدکننده اشراف کامل را شاید نسبت به موضوع نداشته باشد و در نتیجه توجیه نیست و یک نارضایتی ضمنی برای او ایجاد می‌شود.

آیا فعالان حوزه کازمتیک و تولید محصولات بهداشتی و آرایشی نباید واجد چنین دانشی باشند؟

در اکثر موارد هم همینطور است؛ اما بسیاری از فعالان حوزه بهداشتی و آرایشی کشور که در حوزه صنعت حضور دارند بیشتر روی فرمولاسیون کار می‌کنند و لزوماً دارای تخصص و اشراف در مباحثی مانند سم‌شناسی (toxicology) نیستند. به همین دلیل این موضوعات باید برای آنها به صورت کامل تشریح شود و وظیفه ماست که آنچه در سمینارهای مختلف در اتحادیه اروپا رخ می‌دهد را برای آنها مطرح کنیم.

پس کارگاه «آشنایی با ایمنی ارزیابی علمی محصولات کازمتیکا در اتحادیه اروپا» می‌تواند سرآغاز یک رویکرد جدید در این حوزه باشد!

دقیقا؛ در واقع من می‌خواهم سرفصلی جدید را تحت عنوان ارزیابی ایمنی (safety assessment) محصولات آرایشی بهداشتی را در کشور باز کنم که هم صنعت در این زمینه هوشیارتر شود و هم از رگولاتور بخواهیم که این اطلاعات را در یک زمان‌بندی مشخص و منطقی، بر اساس رویکردی که در اتحادیه اروپا وجود دارد اعلام کند. یعنی اگر قرار است تصمیمی یک سال آینده صورت بگیرد که هنوز اجرایی شدن آن قطعی نیست، هشدارها را در این زمینه منتشر کند تا تولیدکننده زودتر با این تغییرات هماهنگ شود. این روش باعث می‌شود که تولیدکننده برنامه‌ریزی مطلوب‌تری برای سیاست‌گذاری‌های تولید خود در آینده داشته باشد و در صورت منع قطعی استفاده، با ضرر و زیان کمتری مواجه شود. //

گفت‌وگو: پیمان صفردوست